

توان

د افغانستان د عامې معیوېو د هر اړخیز پروگرام خپرونه

مارچ ۱۹۹۷ میلادی

حمل ۱۳۷۶ هجری شمسی

شماره اول

د هغه خدای (ج) په نامه چې انسان ته توان بخښي

په دې ګڼه کې :

- معیوین د اسلام له نظره ص ۱
- جلات خان « حکمتی »
- پروگرام همه جانبۀ معیوین افغان
- اهداف پروگرام همه جانبۀ معیوین افغان
- (CDAP) ص ۴
- جمیله « امان »
- نگاهی به فعالیت های حوزه هرت ص ۶
- عبدالصیر روضه یی
- روزنه ص ۸
- تهیه کننده : جمیله « امان »
- سطرې چند در مورد بسیج سازی جامعه
- در CBR و پروگرام همه جانبۀ
- معیوین افغان ص ۱۰
- هاشم « رهین »
- د محب الله راتلونکی به څنگه وی ص ۹
- محمد نادر
- په ټولنه کې د معیوینو بیا رغونه (CBR)
- او حقوق ص ۱۱
- جمیله « امان »
- د ټولنې د چال چلند بدلول ص ۱۲
- جمیله « امان »

معیوین د اسلام له نظره

د اسلام دین یو داسې جامع او بشر دوسته دین دی چې د هر ډول بشري نادودو د مخنیوي او د هر راز بیوزلیو او ناآرامیو له پاره دحل لاره لټوي . معیوین هم د ټولنې له هغو بیوزله او له نظره لویدیځو وګړو څخه دي چې نه یوازې هغوی په خپله له خپلې وضعې څخه په عذاب دي بلکې د هغوی کورنۍ او حتی هغه ټولنه چې دوی په کې ژوند کوي هم د دوی په حال خورېږي . کورنۍ له دې امله خورېږي چې یو زیات شمیر معیوین داسې تکلیفونه لري چې علاج یې یا ډیر مشکل او یا حتی نا ممکن وي لکه د مغزو فلج ، شدید مرګي ، او داسې نور چې نه یې علاج کیږي او نه کورنۍ دهغو له غمه بې غمه کیدای شي ، دا لا څه چې د یو شمیر ناوړه ټولنیزو رواجي عقیدو له مخې یو شمیر اشخاص دغه ډول معیوین د کورنۍ له پاره د سزا منبع او د بدمرغي نڅښه بولي . او دا کار د ګورنیو خوریدنه لاپسي زیاتوي .

خو نن ورځ د ساینس او تکنالوجي د پرمختګ له امله او هغه پر مختیا چې خدای تعالی ﷻ بشر ته ورپه برخه کړي ده ، تقریبا داسې رنځ او تکلیف نشته چې علاج او بیارغونه یې امکان و نه لري (دایدز او سرطان له ناروغیو پرته) او همدا وجه ده چې هرفرد او هره کورنۍ او ټولنه اخلاقي ، اجتماعي او حتی اقتصادي مکلفیت لري چې له راز راز بیوزلو معیوینو سره د هغوي د بیا توانولو او په خپلو پښو دریدلو کې مرسته و کړي .

بي نه وي نو بياخو تر بل هر مسكين دا سړی يا شخص مسكين شو.

ډير نابينا وگړي شته چې كه چيري مرسته ورسره وشي هغوي هم خپله حافظه په كار اچولی شي او هم په خاص ډول او خانگري ليك (بريل) سره ليكل او لوستل كولاى شي . دا لاڅه چې حتي دوكانداري كولاى شي لكه چې يو نابينا دوكاندار مې د غزني په دهك كې ما وليد، دا نابينا د ساحوي كار كوونكي له خوا روزل شوى او په دې توگه په پښو درول شوي و چې ډير خوشحاله هم و .

په حديث شريف له مخي بهتر د امت هغه حوك دي چې قرآن شريف زده كړي او نوروته يې وروښيي . موږ وينو چې گڼ شمير نابينا د قرآن كريم حافظان شته چې هم يې پخپله كار روغ دي او هم بل چا ته قرآن شريف وربښولي شي . قاري بركت الله سليم يوله دغو شخصو څخه دي چې ستر نوم لري .

ښه دا چې كه چيري معيوبين چې اكثره بيوزله د مسكينان هم دي دروغو وگړو او دپوهي د خاوندانو او خصوصا د ټولني له خوا كومك او وتوانول شي ، دا كار ښي او دنيايي ښيگڼه لري او داسلام سپيڅلي دين په ښه ترگه ورته گوري .

ترټولو زيات د معيوبينو په ارتباط د اسلام د ستر پيغمبر حضرت محمد ﷺ هغه چلند د يادوني وړ دی چې هم داسلامي اصولو شريعت په اساس معيوب له بل هر شخص سره برابر بلل شوى او هم د معيوب له پاره د حرکت كولو لومړني درس راښيي . او هغه په دې لاندنيو قصو كي د حديثو په اساس رانقل شوي دي .

۱ - معيوب نابينا

په دغه وړه كيسه كي يو نابينا شخص عينا دښځ شخص حيثيت او موقف لري او داسلام شرعه عذا خپل اصول تطبيقوي او هغه داسي چى وايي .

يو نابينا عرب له حضرت محمد ﷺ سره د زياتي علاقې له مخې دايمي تماس درلود او كله كله يه دغه

داسلام سپيڅلي دين او دخدای تعالی ﷻ مقدس كلام قرآن عظيم الشان څه كم يونيم زر كاله پخوا لا دې موضوع ته په كلكه د خپلو پيروانو پام را اړوي او د حضرت محمد مصطفي ﷺ امتيانو او با ايمان انسانانو ته په مجموع كي ويل شوي دي چې تاسي مرسته او معاونت په نيكو كارونو او پرهيز گاري كي وكړئ نه په بدو او گناه كاريو كي . دنيكو كارونو له جملې څخه د هغو بيوزلو معيوبينو سره مرسته كول هم راخي چې روغتون او كلينيك ته د تلو توان نه لري او يا ډاكتر ته ولاړ شي خو د درملو اخيستلو توان يې نه وي اويا داچې له كلي څخه ښار ته د فزيوتراپي خدماتو او يا اورتوپيدي وسيلو لاس ته راوړلو لپاره دلاري خرڅ نه لري . نو په شتمنو افرادو او كورنيو او همدا رنگه په پانگه والو مؤسسو دا لازمه ده چې ددغسي اشخاصو د سفر لوازم برابر كړي . نن ورځ د معيوبينو د بيارغوني پيټي پخپله يه هغو ټولنو اچول كيږي چې معيوبين په كې اوسي .

په يو بل آيت شريف كي راغلي دي چې خد تعالی ﷻ امر كوي تاسي صدقه او ذكات خپلو اقاربو مسكينانو ، مسافرانو ، مريضانو او هغه چاته وركړئ چې د خداي تعالی په لاره كي خپل ژوند صرفوي . دلته بيا همدا موضوع شوه چې مستحق كسان د صدقې او ذكات اخيستلو لپاره بايد په پام كي ونيول شي . او تردې به كوم بل څوك مستحق وي چې هم يې لاسونه او يا پښې مات شوي وي ، هم يې بچيان وي او هم نيستن وي . بې شكه چې دا ډول معيوب وگړي تر بل هر چا زياتره دمرستې او كومك وړ دي ، چې دعيال نفقه يې يه غاړه وي خو دى ددغي نفقي گټلو توان و نه لري

دغسي معيوب ته كه پور وركړ شي او هغه د عايداتو پيدا كولو يوه وسيله ترې جوړه كړي ، داهم خورما ده او هم ثواب . ځكه هم به معيوب په كار ولوړيږي او هم به پښو ودرېږي او خپل ژوند به د بل داحسان نه پرته تامينوي .

كه سړي روغ وي او نيستن ، خو كار به پيدا كړي او په كار كولو سره به يو څه پيسي لاس ته راوړي چې خپلي اړتياوي به ورباندي رفع كړي . خو لكه چې وموويل ، كه څوك داسي معيوب وي چې د كار كولو توان

له مخې دايمې تماس درلود او كله كله به دهغه آنحضرت ﷺ مبارك كورته ورته . يوه ورځ چې نابينا دحضرت محمد ﷺ دكور دروازه و ټكوله نو د آنحضرت ﷺ لور بي بي فاطمې و غوښتل چې دروازه ورته پرانيږي خو حضرت محمد ﷺ سړى وپېژاند او بي بي فاطمې او بيبانو صاحبانو ته يې وفرمايل چې ، تاسي گوښه شي چې فلاڼى راغى . هغوى ورته وويل چې يا رسول الله دا خو نابينادى او څه نه شي ليدلى . نو څه حاجت چې موږه ليري او گوښه شو . خو حضرت محمد ﷺ په خواب كې ورته وفرمايل چې :

كه هغه نابينادى . تاسي خو بېنا ياست . له دغه كار څخه معلومه شوه چې له يوې خوا شريعت د حجاب مسأله او نا محرم ته كتل په ښځه او نر په مساوي توگه تطبيقوي او له بلې خوا حضرت محمد ﷺ د نابينا يعنې معيوب سړي حضور لكه د غير معيوب شخص په شانې د اهميت وړ وباله او د هغه ليدل يې ښځينه وته ناروا و كښل.

د سهار او ماخستن لمنځونه پخپل كوركى ادا كوم . خو حضرت محمد ﷺ ورته وفرمايل چې ته يوه رشمه يا تار راواخله دكور په دروازه او د جومات په دروازې پورې يې وتړه . نو څرنگه چې نور كوم خنډونه نشته ، ته كولاى شى چې ددغه تار په واسطه له كوره تر جوماته اوله جوماته تر خپل كوره پورې تړ راتلئ وكړي . دغه نابينا معيوب سړي همدا كار ديو چا په مرسته وكړ او بيا به يې نو په آسانى سره ددغه تار نيولو په مرسته د كور او جومات ترمنځ تړ راتلئ كاوه او ټول لمنځونه به يې په جمع ادا كول . نو وينو چې حضرت محمد ﷺ د نابينا معيوب له پاره په څه شانې د حركت كولو لومړني درس په موفقانه توگه ترتيب كړ او معيوب سړي دكلي له نورو لمونځ كوونكو سره په برابره ونډه اخيستلو سره خپل برابر موقوف و ساته او هم د جمعي له لمانځه څخه محروم نه شو .

له دغو دوو لنډو كيسو څخه به څرگنده جوتېږي چې اسلام او د اسلام پيغمبر ﷺ له معيوبينو سره څه اړيكي درلودلي دي .

۲ - يو نابينا سړي حضرت محمد ﷺ ته عرض وكړ چې يا دخداي تعالي پيغمبره ﷺ زه په تياره كې له خپله كوره جومات ته د جمعي لمونځ لپاره نه شم راتلاى ځكه چې زه په سترگو ږوند يم . كه ماته اجازه وي زه

پروگرام همه بابت معیوبین افغان
اهداف پروگرام همه بابت معیوبین
افغان (CDAP)

معیوبیت فیصدی بلندی از نفوس افغانستان را متاثر ساخته است. ارقام دقیق بنابر نبودن احصائی تازه و معتبر ارائه شده نمیتواند مگر تاثیرات مستقیم جنگ به شمول ماین گذاری سنگین مزارع زراعتی و اثرات غیر مستقیم آن مانند عدم موجودیت واکسیناسیون و توجه ناکافی صحتی در معیوبیت حصه بخصوص را دارد.

خدمات و پروگرام هایی که جوابگوی نیازمندی های اطفال، زنان و مردان معیوب در ساحات طبی، تعلیمی و اجتماعی باشد خیلی ها اسفناک و ناکافی بوده همچنان منابع انسانی برای چنین پروگرام ها نیز کاملاً ناخوشی آور است. محور توجه این پروژه توسعه و کمک در یکجا سازی افراد معیوب و دیگر اشخاص نیازمند (مخصوصاً بیوه ها و یتیمان) در ساحات اجتماعی و اقتصادی زندگی جوامع شان در نواحی انتخاب شده افغانستان می باشد. فعالیت پروژه تاثیر بازتوانی معیوبین در جامعه را با توجه به افراد معیوب توضیح مینماید. همچنان توجه پروژه در هر دو مورد، به معیوبیت فیزیکی و ضرورت تهیه

امکانات اجتماعی، اقتصادی، به افراد معیوب مانند اعضای دیگر جامعه توسط خود جامعه می باشد. مفکوره مذکور تحت این پروژه عمیقاً توسعه یافته و گروپ های دیگری به شمول بیوه ها و یتیمان را در بر خواهد گرفت. هدف این پروژه بهبود شیوه زندگی معیوبین، بیوه ها و یتیمان با اشتراک ایشان در جامعه افغانی جهت ارتقاء و کمک در یکجا سازی معیوبین و اشخاص از نظر افتاده جوامع شان بوده است. هدف نهائی آن آماده ساختن پروسه صلح از طریق یکجاسازی، انکشاف میکانیزم های جوامع مبنی بر تشریک مساعی و از طریق فعال ساختن دوباره ادراک افغانی برای عدالت اجتماعی و همبستگی می باشد.

نگاهی به فعالیت های حوزه های هرات

خدا را برآن بنده بخشایش است
که خلق از وجودش در آسایش است

روشن است که طی سالهای گذشته قشر معیوب جامعه در حالت فراموشی قرار داشته اند نظریات منفی و بر خورد های نامناسب آهسته، آهسته فاصله بین اوشان و جامعه را ایجاد کرده است. عدم درک و آگاهی از ضرورت مندبهای

معیوبین، بی تفاوتی و غیر مسئولانه بودن افراد سالم درین مورد وضعیت و روحیه نامناسبی را شکل داده است. که باید در تغییر جهت مثبت گام برداشته شود.

قریب به یک سال و نیم قبل پروگرام همه جانبه معیوبین افغان "CDAP" در ولایت هرات کار و فعالیت خویش را آغاز نموده است.

درین مدت این حوزه با پیگیری از اهداف وپالیسی های "CBR" (بازتوانی معیوبین در جامعه) قدم های مثمیری را برای تطبیق اهداف و استراتژی های تعیین شده برداشته و بر اساس استقامت های عمده کاری به پیش برد اجرای وظائف برای بازتوانی معیوبین فعالیت نموده است:

- ۱ - تماس با نهاد های مردمی در قریه جات.
- ۲ - سروی قریه جات از لحاظ نفوس، تعداد معیوبین و منابع موجوده.
- ۳ - آغاز برنامه سازی برای معیوبین در استقامت های آموزش خانگی و سایر پروگرام ها.
- ۴ - کار برای فراهم آوری زمینه های کاریاری و کاریبایی برای معیوبین و ...
- ۵ - اجرای سیستم منظم به مراجع بالخصوص مراکز فیزیوتراپی، صلیب سرخ و مراجع صحتی.

* حوزه هرات سه ولسوالی انجیل، گذره و زنده جان را با موجودیت " ۹ " تن کارکنان ساحوی زیر کار داشته که درین ولسوالی ها بیش از پنجمصد قریه موقعیت دارد.

قابل یاد آورiest که از نخستین گامها ارتباطات متداولی با کتگوری های مختلف جامعه برقرار بوده و جهات اساسی کار را فقط و فقط آگاهی دادن به جامعه و سهمگیری فعالانه آنها درین پروسه باارزش در بر داشته است.

اولاً اهداف این پروگرام برای مردم تشریح گردیده و بالمقابل نظریات اعضای جامعه در تکمیل و تطبیق نظم کار در ساحات خواسته شده، بر مبنای آن جریان پیشبرد فعالیت ها عیار گردیده است.

* مشوره های اعضای جامعه توانسته جهت فعالیتهای بازتوانی معیوبین را مشخص ساخته و راه نیل به تحقق اهداف را نزدیکتر سازد.

پیوند با بزرگان، موی سفیدان و شوراهای محل استحکام یافته که در نتیجه آگاهی دادن در مورد برنامه های مؤثر بازتوانی معیوبین " ۱۸ " انجمن بازتوانی برای حل مشکلات و پرابلمهای محیطی با ابتکار خود مردم محلات با

درک از ضرورت مندی های عینی معیوبین ایجاد و به فعالیت های ثمربخش آغاز کرده است. این انجمن ها به مثابه منبع تشکل و فراهم آوری شرایط بهتر زندگی اجتماعی برای معیوبین نقش ایفاء می نماید.

* در مدت گذشته از کار پروژه معیوبین در هرات بیش از یک هزار معیوب توسط کارکنان ساحوی در ساحات زیر پوشش سروی، که این معیوبین در کتگوری های مختلف معیوبیت قرار داشته اند بر علاوه سروی در حدود " ۳۵۰ " تن با تشخیص دقیق ضرورت های شان زیر پروگرام آموزش خانگی قرار گرفته و با استفاده وسیع از امکانات محیطی در حل مشکلات و پرابلم های شان رسیده گی شده است، محور اساسی کار از معیوب شروع و به جامعه توسعه یافته، روابط هماهنگ شده خیلی عالی در بین معیوب، فامیل و جامعه استحکام عمیق یافته است.

* در هشت کورس آموزش حرفوی از قبیل؛ خیاطی، قالین بافی و خامکدوزی انانث و ذکور بیش از " ۵۰ " تن معیوب تنظیم و با فراگیری رشته های فوق موفقانه راه خودکفایی را در پیش گرفتند. در فعال سازی چنین کورس ها که نقش

بسیار عمده را برای بهبود زنده گی معیوبین داشته، جامعه نهایتاً همکار بوده " ۵۰ % و در بعضی حالات " ۸۰ % امکانات آموزش های فوق را جامعه آماده ساخته است.

البته فراگیری رشته های آموزش نظر به علاقه، استعداد، قدرت و توانایی معیوبین بعد از یک ارزیابی همه جانبه آغاز و بازاریابی چنین شغل ها قبلاً پیش بینی شده است.

* پروسه قرضه دهی که یک امر حیاتی در تقویه اقتصادی و بلند بردن سطح زنده گی معیوبین دارد جریان داشته و برای پرداخت نظم پول قرضه و جمع آوری بالموقع آن یک کمیته قرضه با صلاحیت در سطح پروژه "CDAP" هرات فعالیت می نماید. تاکنون قریب به " ۳۰ " تن از معیوبین که توانایی پیشبرد کسب و کار معینی را در ساحات ومحلات داشته اند از این پروسه با ارزش بهره مند گردیده اند.

آغاز و ادامه پروسه قرضه دهی از جانب پروژه هرات توانسته انگیزه و تحرک عالی را منحیث سرمشق کار برای خود و جامعه خلق نماید. و مردم آماده شده اند تا خود شان با چشم دید از نمونه های

پیشبرد کار و کسب توسط معیوبین ، ابتکار عمل را بدست گیرند .

* ایجاد و فعال سازی یک کمیته قرضه محلی توسط مردم قریه غیزان سنگر ولسوالی انجیل هرات نمونه خوب قدمهای عملی همکاری ، همدردی و فراهم آوری شرایط کاریاری و کاریابی برای معیوبین آن محل است .

به همین ترتیب در مجموع بیش از " ۱۵ " تن توسط منابع محیطی کاریابی و بیش از " ۲۰ " تن در رشته های مختلف از قبیل بایسکل سازی ، پیله کشی ، رادیو سازی ، نجاری ، مالداري و غیره ، کاریابی شده اند .

* لازم است از موجودیت " ۱۶ " تن رضاکاران محلی که فعالانه در قریه جات زیر پوشش کار پروژه هرات در امر بازتوانی معیوبین سهم گیری دارند یادآوری گردد .

این رضاکاران نقش کلیدی مثبتی را در حل بالموقع مشکلات معیوبین در محلات به عهده دارند .

* هماهنگی مؤثر بین پروژه معیوبین هرات و تعلیم و تربیه که می توانند در آینده اطفال معیوب مفید تمام شود ، برقرار است . دراین مدت "CDAP" هرات با همه امکانات در تلاش بوده است که روحیه پذیرش معیوبین را در

مکاتب هم ردیف با افراد سالم تقویت بخشد و مسئولین مکاتب را قناعت دهد تا در مقابل اطفال معیوب بی تفاوت نمانند طی یک سال ونیم کار پروژه در ولایت هرات در حدود " ۴۰ " تن اطفال در مکاتب عادی و تعدادی زیادی در مساجد خانگی از خدمات تعلیمی و دینی مستفید گردیده اند .

* در پروژه حوزه وی هرات چهار مرکز فیزیو تراپی در ولسوالی ها تحت کار فعال بوده که روزانه به چندین تن معیوبین از طریق این مراکز که مستقیماً در بهبود وضعیت شان اثر گذاشته کمک صورت می پذیرد .

این خدمات توانسته جامعه را تشویق کند تا در پیگیری نظم و پروگرام بازتوانی معیوبین کوشا باشد .

* بر علاوه اجرای خدمات از جانب این مراکز هماهنگی های مفیدی با کمیته بین المللی صلیب سرخ در هرات ، مراکز صحتی ، مرکز فیزیو تراپی شفاخانه صحت عامه و دیگر موسسات خیریه که در جهت همکاری با معیوبین کار می کنند وجود دارد .

همه و همه این فعالیت ها راه روشنی را بر آینده و زنده گی عاری از رنج برای معیوبین می گشاید که در روشنایی آن قشری مستحق جامعه (معیوبین)

میتوانند درک نمایند تا خود شان در تعیین سرنوشت و ادامه کار و زنده گی خویش تصمیم بگیرند . و این باعث می شود تا از زنده گی اجتماعی کامل بهره مند گردیده ، در مورد خود فکر کنند دارای معنویت شوند و اعتماد به نفس را در خود بالا برند بجاست سخن سعدی صاحب را برشته تحریر در آوریم که می گویند :

رهی نیک مردان آزاده گیر
چو ایستاده بی دست افتاده گیر
عمل و اقدام درین مسیر ، برکت زنده گی هر انسان را زیاد می سازد .
گر چه آغاز هر کار با مشکلات و دشواریها همراه خواهد بود مگر حوصله برده باری ، تحمل و درک مسئولیت در برابر همه می تواند راه را برای این آرمان مقدس انسانی هموار سازد .

*** **

روزنه

د بيا رغوني د منځنۍ سطحې کار کوونکي بيا د ټولنې رضاکاران او د محلي کمیټو غړي روزي .
نوپه دې توگه د روزنې بشپړه ارتقائي پروسه (لړۍ) په دې لاندې توگه ده :

بهرني سلاکاران د CDAP پروژو مسئولین او د رادابارن Radda Barnen روزنکي روزي .

د پروژو مسئولین او د Radda Barnen روزونکي حوزوی روزونکي روزي .

۱۰ تنه حوزوی روزونکي ۲۰۰ تنه د بيا رغوني د منځنۍ سطحې کارکوونکي MLRWs روزي .

۲۰۰ MLRWs تر ۵۰۰ تنو زیات د ټولنې رضاکاران او د CBR دکمیټو غړي روزي .

د منځنۍ سطحې د بيارغوني کارمندان (MLRWs) او د ټولنې رضاکاران معیوب وگړي او دهغوی کورنی روزي .

دروژنې د پورتنۍ ذکر شوی لړۍ پر بنسټ دحوزوی روزونکو یو کورس د جنورۍ د میاشتی په اوومه نیټه په پیښور کې د افغان معیوبینو د هراړخیزه پروگرام له خواجوړ شو چې د اپریل د میاشتي تر لسمې نیټې به دوام وکړي. په دغه کورس کې ټول (۱۶) تنه گډون کوونکي د هرات مزار شریف وردک او تالقانو د حوزونه برخه لری .

همدارنگه (۲) تنه د Serve د موسسې او (۳) تنه د Handicap International د موسسې له خواپه دغه کورس کې د گډون لپاره معرفي شوی دی .
موږ هیله مند یو تر څو وکولای شو په دې توگه د خپل وطن معیوبو وگړو ته د ښو امکاناتو زمینه برابره کړو .

د CDAP دروزني تگلاره (ستراتیجی) داده چې د حوزې په سطحه د روزلو امکانات رامنځ ته شي . دا کار د حوزوي روزونکو په روزلو سره چې د با تجربه ساحوی کار کوونکو له ډلې څخه انتخاب شوي وي تر سره کیږي. نوموړي روزونکي بیاپه خپلو ساحو کې نور ساحوي کار کوونکي په کورسونو کې روزي چې دبیارغوني د منځني سطحې کاکوونکي (MLRWs) بلل کېږي .

*** **

سطری چند در مورد بسیج سازی جامعه در

CBR

و پروگرام همه جانبه معیوبین افغان

CDAP عبارت از یک پروگرام همه جانبه برای بازتوانی معیوبین در افغانستان می باشد. این پروگرام به منظور بازتوانی معیوبین از استراتژی یا شیوی کار می گیرد که به نام بازتوانی معیوبین در جامعه یا CBR نامیده می شود.

در CBR اشخاص معیوب و خانواده ها و جامعه شان مسئولیت ابتدایی بازتوانی را بدوش گرفته و توسط خدمات در سطوح دیگر حمایت و پشتیبانی می گردند.

باز توانی در ماحول منزل و جامعه شخص صورت گرفته و بر منابع جامعه استوار می باشد. تعهد آن توسط فرد معیوب و خانواده وی و توسط جامعه با حمایت خدمات راجع سازی صورت می گیرد.

مرکز توجه CBR عبارت از جامعه ایست که در آن معیوبینی که به بازتوانی ضرورت دارند زندگی می نمایند لهذا CBR

وقتی عملی شده می تواند که جامعه در رابطه به بازتوانی معیوبین بسیج ساخته شود.

منظور بسیج ساختن جامعه در CBR عبارت است؛ تشویق نمودن جامعه در مسایل معیوبیت تا آن حدی که علاقه مند به گرفتن مسئولیت در بهبود بخشیدن زنده گی معیوبین شده و CBR را تطبیق نماید. این موضوع شامل فعال ساختن جامعه به خاطر سهم گیری اعظمی آنها در تمام مراحل انکشاف پروگرام CBR می باشد. در ساحات تحت فعالیت CDAP کارمندان سطح متوسط مسئولیت تشویق و بسیج ساختن جامعه را داشته و از طریق ایجاد کمیته های CBR و تربیه رضا کاران جامعه را در بازتوانی معیوبین سهیم می سازند. مسئولیت نظارت و بررسی از فعالیت های کارمندان ساحوی سطح متوسط را در منطقه CBR، کوآرڈینا تورها دارند. همچنان در سطح مرکزی CDAP یک نفر مسئول در بخش بسیج سازی جامعه وجود دارد که مسئولیت نظارت، ارزیابی و هماهنگی امور اجتماعی و رهنمایی کارمندان CDAP را در بسیج ساختن جامعه به دوش دارد.

د محب الله راتلونکي به څنگه وي؟

دملا صاحب عبدالحنان کورته پنځه کاله مخکې د معيوبينو د سروې په خاطر ورغلم ځکه يو کلیوال راته وويل چې دملا صاحب زوي هم څه مشکل لری . د میلماڼه کوتي ته لارم ملا صاحب يو ماشوم په غيږ کي کوتي ته راغي . بنکلي ماشوم و خو په پښو دریدلای نه شو . بې له دې چې څوک تري پوښتنه وکړي ، ملاصاحب ماشوم ته اشاره وکړه ويي ويل ، " دامی زوي دي ، دا مي يوازني نارینه اولاد دي . " او بيايي د خپل ماشوم محب الله کیسه وکړه چې داسي پيل کيږي :

" وروسته له څلورو لورانو دملا عبدالحنان په کورکي نارینه ماشوم پیدا شو . دوستان د کلي او اولس خلک چې دسپين پيري ملاصاحب په زوي خبريږي جوپي جوپي دملاصاحب د کور په دروازه کې د خوشالی دزي کوي او ورته د نوي بچي د پیدا کيدو مبارکي ورکوي . د خوښي او خوشالي مجلسونه يي په کورکي جوړيږي . په اوومه ورځ ملاصاحب دوه ښه چاغ پسونه راوستل ، د کلي مشران يي را ټول کړل . دواړه پسونه حلال او ديگونه تري بار شول ، دکلي او اولس خلک يي راوغوښتل او دقرآن عظيم الشان ختم وشو خلکو ښي غوښي نوش جان کړي او دکلي نايي ټولو ته خوږي او دستمالونه وويشل . ملا صاحب دعا وکړه او په ماشوم يي محب الله نوم کيښود . شپي او ورځي او مياشتي تيريږی . ماشوم په خندا راغي ، غاړي يي شروع کړي .

په مور پسي هاخوا دي خوا کوری ، ماشومانه لوبي کوي ، کورنی يې د هر حرکت څخه خوند اخلي محب الله ډير بنکلي هلک دی . مور او پلار يي ډير ورباندي داريږي چې څوک يي په سترگو نه کړي .

محب الله په نهمه مياشت خاپوړي وکړل . دماشومانه نړۍ څخه يي لذت وړلو . خوښيده يي چې هر طرف ته لاړ شي او يايي څوک په غيږ کي يوسي . محب الله د کال شو او په دريدو يي پيل وکړ . په اولو ورځو کي به

ديوشي سره په تکیه کولو دريده او د کورنی يوه غړي به ورته ويل ؛ " ولاړ دي ولاړدي ... " بيا به ولويد خو په څو ورځو کي هغه په دي و توانيد چې پخپله د ځمکي نه پورته او دڅو شيبو لپاره و دريږي د محب الله دي راز و دي او پر مختياد کورنی خوشحالی څو چنده زياته کړه او د محب الله ماشوم زړگي به هم په سينه کي د خوشحالي ټوپونه وهل . څو ورځی لانه وي تيري شوي چې محب الله ته سخته تبه او زکام پيدا شو ، په کانگو وهلو يي شروع وکړه ، د دردونو له شدت يي د ژړانه خوله نه په قرار کيده . پلاريي ملاصاحب په يوه اوبله خوا ډيري مندي وکړي هلته نه ډاکتر و نه کوم صحی مرکز د واکسينو خو چانوم هم نه پيژانده .

دکلي سپين سړی يي پوښتني ته راتلې او د محب الله مور او پلار ته به يې ويل چې هلک په سترگو شوی دی نو څومره چې کيدای شو سپينلې يې ورته دود کړل او د نظر ماتۍ بندونه يې په غاړه کي ورواچول ، خو محب الله ښه نه شو چې نه شو . وروسته يوه سپين پيري مشر ملاصاحب ته وويل چې ما اوریدلی د پنسلين پيچکاری د تبي له پاره ډيره ښه دوا ده . نو ملاصاحب هم مجبور شو دوکان ته ولاړ . او ستن يي راوړه او مامور صاحب قدیر ورته په شديد تبه کي دغه د پنسلين ستنه ولگوله . د محب الله دردونه بياهم په قرار نه شول هرطرف ته يي لاسونه غورځول او ډير قهرجن ښکاریده . هفته ورسته د تبي شدت کم شو او محب الله ته څه آرامی پيدا شوه دې نه وروسته محب الله هغه دريدل څه چې کښيناستلی هم نه شوی د پښو حرکات يي ډيرکم وو تر دې چې په ډير مشکل به يي پښي ښورولی . د پښو غوښو يي ورو ورو د نور بدن په تناسب په کميدو شروع وکړه په دري کلني کي هم خای په خای ناست او حرکت يي نشو کولای .

مور او پلار يي په هيڅ خاي کي نه زيارت نه تعويز او نه دعا پريښوده او نه اولسي دودونه . چا به چې څه ورته ويل دريغه يي ونکړه . حتی د اولس د رواج مطابق يې په اوو کورونو و گرځاوه چې پښی ورته وغواړی - هر کور ته به يې چې ور وړ وبه يې ويل " سر راغلی پښی غواړې " . - يوه کور به ورته ويل چې ما ورته د سوبی پښی ورکړې ، بل به ورته ويل چې ما ورته د وزې پښی ورکړی همدا راز د غرڅه او نورو گرنديو حيواناتو پښي د پيرزوينی په خاطر محب الله جان ته حواله کيدې . ددې مصيبت په و جه

د ملاصیب په کورنۍ کې لوی غم را پیدا شوی و. محب الله که په پښو شل و خو نور ډیر هوښیار هلك و. دټولو دوستانو زړه غوښتل چې ورسره خبرې وکړي د خپلو خپلوانو فکر ورته ډیر خراب و. ملاصیب عبدالحنان چې کیسه پای ته ورسوله یو سوړ اسویلی یی وکیښ. د ماشوم په وینتانو یی لاس را تیر کړ او بیا په څه چرتونو کې ډوب شو.

سیمه ایز کار کوونکي سلطان حبیب چې په لومړي ځل د افغان معیوبینو د پروژې لپاره د معیوبینو سروې برابروله ملاصاحب ته یی ډاډینه ورکړه چې ان شاءالله د ماشوم آینه به تیاره نه وي.

د محب الله نوم یی خپل د سروی لیست ته شامل کړ. ملاصاحب، کورنۍ او دوستان په دې فکر کې وو چې خدای خبر مؤسسه به له محب الله سره څه کوي. چا به ویل خارج ته یی د تداوی لپاره لیږي، چا به ویل معاش او پیسې به ورکوي او چا څه ویل او چا څه. بل ځل کله چې سیمه ایز کارکوونکي راغي ملاصاحب او ټول کلي په دې و پوهول چې معیوبین هم موږ غوندي انسانان دي ټول هغه حقوق لري چې د ولس روغ خلک یی لري باید چې د هغوی د حقوقو درناوي و شي او د بیارغونې په لاره کې یی موږ ټول لاس سره یو کړو. او زه به تر خپله وسه کوشش کوم.

بیا نو سیمه ایز کارکوونکي سلطان حبیب محب الله د فیزیوتراپی مرکز ته معرفی کړ. یو کلیوال حاضر شو چې محب الله هره ورځ د فیزیوتراپی مرکز ته ورسوي. د فیزیوتراپی په مرکز کې تشخیص شو چې د محب الله دواړه پښې د پولیو یا فلج مرض وهلي دي. مناسب حرکات او تمرینونه یی ورته شروع کړل. د محب الله د پښو بندونه چې د ځای په ځای کښیناستو له کبله څه وچ شوی وو لږ په خلاصیدو شول. د تگ راتگ په خاطر یو ویلچر (د معیوبینو بایسکل) هم ورکړ شو مگر فیزیوتراپست په دې نظر وو چې دی ته کلیپریا (قالبونه) جوړ شي خو په نژدې ځایو کې د اورتوپیدی ورکشاپ نه و.

یو ځلی، تصمیم و نیول شو چې ټول هغه معیوبین چې کلیپرو ته اړتیا لري باید کابل ته بوتل شي. محب الله هم په دې ډله کې شامل و. کله چې ورکشاپ ته ورغلو ویل یی چې دلته کلیپر جوړیدای شي، خو مواد لکه

چرم، سرینډ او اوسپنی نشته. د بازار څخه یی که برابر ولای شي وروسته له څه مودې به یی جوړ کړو. په ډیر مشکل دا مواد تهیه شول او اورتوپیدی ورکشاپ ته وسپارل شوو. خو د بیا ورتگ نیټه د داسی جنگونو سره تصادف وکړ چې هیڅوک کابل ته د لارو د بندښت په وجه نه شو تلای راتلای. وروسته له ډیری مودې چې یو څه لاره مرکز ته پیدا شوه، ملاصیب خپل زوی محب الله له خان سره ورکشاپ ته بوت. که گوری چې په ورکشاپ کې نه هغه پخواني کسان شته او نه هم د چرم او اوسپنی څه آثار. ملاصیب او محب الله ناامیده بیرته راستانه شول. په دې وخت کې د افغان معیوبینو هر اړخیزه پروگرام د CBR ستراتیژی په مقدماتی توگه په ټولنه کې د سیمه ایزو کارکوونکو په وسیله پلي کوله. او هغه دا چې د بیارغونې کار باید تر ممکن حده پوري د محلی منابعو څخه په استفاده کولو باندې روان وي.

نو هغه و چې سیمه ایزو کارکوونکو د ولس د خلکو په مرسته د بیا رغونې هلي ځلي د محب الله او نورو معیوبینو په باب دوامداره کړي. دکلي نجار ورته دوي لکړی جوړي کړي. میرویس جان رضاکار وعده وکړه چې زه به په گرځیدو کې ورسره مرسته کوم. محب الله ورو ورو د کور د کونج څخه د باندې راووت خو دکلي ماشومانو به په هغه ملنډي وهلي او خوراوه به یی. د محب الله همزولي به مدرسې تلل له دې وجې محب الله ډیري د مایوسی شپي او ورځي تیروي.

سیمه ایز کارکوونکي د خپلي وظیفې په اړوند د مدرسې د معلمینو سره مجلسونه وکړل هغوی یی د معیوبو ماشومانو په مجبوریتو او حقوقو و پوهول اوورته وږي ویل چې د محب الله په قسم ټول معیوبین حق لري تعلیم وکړي او د ژوند د ټولو آسانتیا وو څخه گټه واخلي.

سر معلم صاحب په دې باب ټولو شاگردانو ته اوږدې خبرې وکړي. د محب الله همزولو دنده واخسته چې نور به هغه نه خورل کیږي او په نوبت به د هغه مکتب ته راوستل په غاړه اخلي په لومړیو ورځو کې دوو همزولو د محب الله بایسکل یا گرځنده څوکی تپله کوله مکتب ته یی رساوه او بیرته به یی کورته راوست د څو ورځو په تیریدو سره محب الله وکولای شو چې د لکړې څخه په کار اخستلو سره ښوونځي ته راشي او ولاړ شي اوس په ښوونځي کې محب الله ډیر صمیمي ملگري لری. هغه ډیر باستعداده او

په ټولنه کې د معيوبينو بیارغونه (CBR) او حقوق

پوه هلك دي . خپل درسونه بڼه لولۍ او په خپل ټولگي
کي په اعلى درجه کاميابيږي . محب الله علاوه پر دي
چي اوس يوازي د خپلو لکړو په مرسته له کوره ښوونځي
او له ښوونځي څخه کورته ځي په ځينو سپورتی لوبو کي
هم برخه اخلي .

ملاصاحب او د کورني ټول غړي اوس هغه د يوه روغ
انسان په څيره کي ويني او د محب الله لپاره نور داوړو
دبار کيدلو ويره نه لري بلکي د محب الله ديوې ځلانده
راتلونکي په انتظار دی .

ټولنه په مجموع کي لږه هڅه کوي چې معيوب
ماشومان سره يو ځای او مساوی امکانات ورته برابر
کړي . نتيجه داسي چې ماشوم د يوه شخص په توگه
هيراو دهغه اجتماعي اړتياوې بي غوره پاتي شي .
ډير لږ ماشومان د معيوبيت نه ليري ليدل کيږي حال
دا چې ماشوم د معيوبيت سره سره رومي او لومړنی
ماشوم دی چې دهڅولو ، امنيت او دوستی پرېست
دخپلي ودي لپاره د تجربې حق لري .
د ماشومانو د حقوقو کنوانسيون ټولو ماشومانو ته په
ټول شان او برابرې حقو ځاييل دی
په ټولنه کي د معيوبينو د بيارغوني يو مهم ټکی دادی
چي معيوبين هم دنورو خلکو په شان د يو مستقل ژوند
او په ټولنه کي دگډون مساوی حق لري .
د بيارغوني مسئوليت په معيوب وگړی ، د هغه په
ځوانۍ او دهغه په ټولنی پوري اړه لري .

يو عقیده لرو چي په ټولنه کي د معيوبينو بيارغونه
د ماشوم د حقوقو د کنوانسيون د پرمختيا لپاره يوه
کړنلاره او يوه عملي وسيله کيدای شي .
د مثال په توگه ، څرنگه چې CBR په کور او ټولنه
کي عملي کيږي نو ځکه معيوب ماشومان په کورنی
ژوند کي شامل او دنورو ماشومانو سره دلوبو برابر
امکانات لري .

په محلی ښوونځيو کي په شامليدو سره هغوی د خپلي
زده کړي حق تر لاسه کولای شي .
د مناسبو مرستو او وسايلو برابرول معيوبو ماشومانو ته
د آزادۍ اندازه د حرکت اه لوبو کولو توان ورکوي .

په ټولنه کې د معيوبينو بيارغونه هغه قوت دی چې معيوب ماشومان کولای شي خپل اساسي حقوق چې په کنوانسيون کې بيان شوي دی تر لاسه کړي . ترڅو چې معيوب ماشومان د ټولنې په ټولو برخو کې په گوته نشي موندل شو کولای يوه داسې ټولنه منځ ته راوړو چې هر څوک په کې شامل وي .

د ټولنې د چال چلند بدلول

د ټولنې رويه او چال چلند ترټولو لوی خنډ دی چې معيوب اشخاص ور سره مخامخ کېږي په دې برخه کې د برياليتوب لپاره موږ بايد هغه مشاغل او کارونه په پام کې ونيسو چې د هغو اشخاصو د نظر په بدلولو سره چې نوموړې کارونه پرمخ بيايي ، د ټولنې په نظر او طرز فکر کې بدلون راشي او په دې توگه د معيوبينو په وړاندې د ټولنې منفي نظريې په مثبتو نظريو او چال چلندونو بدلي شي

* ډاکټران : ډاکټران بايد وهڅول شي چې د معيوبو خلکو سره د نورو انسانانو په شان چال چلند او رويه ولري ، نه دا چې هغوی له ټولنې څخه بيل کړي شي او يا ناتوانه مخلوقات وبولي چې بايد له نورو څخه ليري او تر تجربو لاندې ونيول شي .

* بنوونکي : بنوونکي بايد د معيوبو زده کوونکو سره بې له توپير او تبعيض څخه چلند وکړي په هغوی باندې بايد خندا و نشي ، توهين نه شي او له کاره ونه ايستل شي . هغوی بايد په برابرې توگه بياورغول شي او له ټيټو موجوداتو څخه ونه شميرل شي .

* ديني شخصيتونه : ديني شخصيتونه لکه ديني علما ، ملايان ، خطيبان او مبلغين مخصوصا په آسيکي د بېر احترام او عزت وړ گڼل کېږي او خلک يې زيات درناوی کوي . دوی بايد له خپلو موقفو نه دې فلسفې ته چې انسانان د انساني کرامت په اساس سره يو دي او صرف د تقوي او پرهيزگاري په اساس د خداي تعالي ^ج په نزد توپير شته نو له دې امله دغه محترم کسان کولای شي چې د معيوبينو په پلوي روغو خلکو ته ووايي چې معيوبين د خپل عمل په اساس نه دي معيوب شوي او له نورو سره برابر حقوق لري يا په بله وينا داسې بايد و نه ويل شي چې معيوبين د خپلو گناهونو له کبله معيوب شوي دي .

که په مؤثره توگه دا دري گروپونه په پام کې ونيسو په ډاډمنه توگه ويلاى شو چې نوموړي گروپونه د ټولنې په مثبتو روشنو منځ ته راوړلو کې غوڅ رول لري

چلوونکي : جميله « امان »

اديتور : « حکمتي »

خپروونکي :

د افغان معيو بينو هراړخيز پروگرام

له درنو لوستونکو څخه هيله کېږي چې د توان د لابنه والی په منظور خپلې نظريې په لاندي پته مونږ ته راواستوي :

دافغان معيوبينو هراړخيز پروگرام

۲۰ - F رحمان بابا رود

يونيو رستي ټاون ، پېښور پاکستان

پُست بکس - ۷۴۰

فکس - ۸۴۴۹۴۶